

Відгук
Голова спеціалізованої вченої ради
факультету філології та мистецтва
ДФ 26.133.055
проф. Вікторів В.О.

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.055
у Київському університеті
імені Бориса Грінченка
доктору філологічних наук, професору,
завідувачу кафедри української мови
Факультету української філології, культури і
мистецтва
Вінтоніву Михайлу Олексійовичу

ВІДГУК

офіційного опонента **Кулик Олени Дмитрівни**, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри української лінгвістики і методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі на дисертаційну роботу **Резнік Тетяни Петрівни** «**Методика формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею у процесі навчання української мови**», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

1. Актуальність теми дослідження.

Дисертаційна робота **Резнік Тетяни Петрівни** є завершеною, цілісною науковою працею з важливої проблеми сучасної лінгводидактики. Тема дослідження, обрана дисертанткою, актуальна, оскільки віддзеркалює потребу сучасної освіти у підготовці здобувачів освіти до життя в інформаційному суспільстві, де здатність ефективно працювати з мовою та інформацією є ключовою. Доцільність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення адаптації здобувачів освіти до вимог сучасного інформаційного суспільства; підвищення медіа- та інформаційної грамотності учнів; розвитку їхнього критичного мислення для аналізу, синтезу й обґрунтування оцінки достовірності інформації; готовності до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у майбутній професійній діяльності; стимулювання ініціативи учнів до використання сучасних засобів комунікації, створення власного мовленнєвого контенту; розробки об'єктивних критеріїв для оцінки комунікативних та інформаційних навичок учнів тощо з урахуванням глобальних викликів і пріоритетів освіти ХХІ століття.

З урахуванням вищезазначеного, вважаємо, дослідження Т. П. Резнік має випереджальний характер, адже його головною метою є розроблення такої науково обґрунтованої методики навчання української мови, яка сприяла б формуванню інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею у процесі профільного навчання української мови.

2. Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що дисертація є першим у методиці навчання української мови в ЗЗСО комплексним

дослідженням, скерованим на формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею у процесі навчання української мови. У результаті дослідження сформульовано та обґрунтовано низку нових, важливих наукових положень, узагальнень та висновків, які відповідають критеріям наукової новизни (сс. 26–27). Новаторство розробленої методики формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею у процесі навчання української мови, на нашу думку, полягає в органічному поєднанні традиційної методики навчання української мови з інноваційною, а саме з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, що надважливо в аспекті процесу інформатизації та цифровізації української освіти як однієї з основних засад її реформування.

3. Практичне значення одержаних результатів. Лінгводидактичний доробок Тетяни Петрівни, викладений у розділах дисертації, а також додатках і наукових статтях може слугувати підґрунтям для реалізації на практиці важливих освітніх завдань. Основні положення й висновки дисертації, авторська методика можуть бути використані під час навчання української мови в закладах загальної середньої освіти, у процесі фахової підготовки майбутніх учителів української мови, у системі післядипломної педагогічної освіти, в удосконаленні програм та силабусів з методики навчання української мови в ЗЗСО, укладанні підручників, навчальних і навчально-методичних посібників із методики навчання української мови в ЗЗСО для здобувачів вищої освіти, в організації науково-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти, педагогічної практики, практичній роботі вчителів української мови та літератури.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Мета роботи полягає у створенні методики, що передбачає формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею у процесі навчання української мови (профільний рівень). Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечена належною теоретико-методичною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць (список використаних джерел налічує 285 найменувань, із них 11 іноземними мовами), що свідчить про змістовний аналіз проблеми, підтверджує наукову об'єктивність і компетентність дослідниці.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Здобувачка успішно реалізувала поставлені в дисертації наукові завдання на належному науково-методичному рівні та високим ступенем самостійності: з'ясувала ступінь розробленості досліджуваної проблеми у педагогіці, психології, лінгводидактиці та описала сучасні підходи до навчання української мови в 10 класі ліцею в контексті завдань Нової української школи, обґрунтувала й уточнила змістове наповнення базових понять дослідження, проаналізувала зміст чинного навчально-методичного ресурсу з української мови для учнів 10 класу ліцею (профільний рівень), визначила критерії, показники та рівні сформованості

інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею, розробила методичку формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею у процесі навчання української мови (профільний рівень) й експериментально перевірила її ефективність. Застосована методологія дала можливість дисертантці дійти об'єктивних, обґрунтованих висновків, а графічне подання інформації (в таблицях і діаграмах) покращило візуальне сприйняття їх, підкреслило ключові аспекти дослідження.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Сформульовані в дисертації теоретичні висновки були презентовані та обговорені на 14 різнорівневих науково-практичних конференціях (із достатньою географією) (с. 27–28).

Результати дослідження віддзеркалено у 19 наукових працях, із яких 16 одноосібно, зокрема 4 публікації у наукових виданнях, включених на дату опублікування до Переліку наукових фахових видань України, 15 публікацій, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

Аналіз тематики опублікованих праць уможлиблює стверджувати, що вони віддзеркалюють результати проведеного дослідження, отже, дисертація належним чином апробована.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Опонована дисертаційна студія відзначається чіткою, послідовною і логічною структурованістю, віддзеркалює логіку дослідження на кожному з етапів, послідовність розв'язання виокремлених дисертанткою завдань, складається з анотацій (українською й англійською мовами), вступу, традиційних трьох розділів, кожен із яких запрограмує певні важливі задачі, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Будова роботи зумовлена метою і завданнями дослідження. Виклад матеріалу продуманий, частини дисертаційної роботи співмірні, у кожній збережена наскрізна логіка викладу. Роботу доповнено змістовними додатками, що різнобічно розкривають основні теоретичні положення, висвітлені в тексті дисертації. Зміст віддзеркалює тему, сформульовані положення обґрунтовані з опертям на науково-теоретичні та науково-методичні засади лінгводидактики; сучасні тенденції якісної мовної освіти; потенціал їх в контексті глобалізаційних змін.

Вихідні положення (завдання, об'єкт, предмет, теоретико-методологічна основа дослідження, наукова новизна, теоретичне і практичне значення роботи й ін.), віддзеркалені у *вступі*, визначені з опертям на мету, виважені, логічно взаємопов'язані, обґрунтовані. Під час розв'язання поставлених у роботі завдань дисертантка дібрала й оптимально поєднала в комплекс теоретичні, емпіричні, статистичні методи науково-педагогічного пізнання, що взаємно доповнили один одного.

У *першому розділі* (пп.1.1.–1.3.) Тетяна Петрівна розв'язала *перше* і *друге* завдання дослідження: з'ясувала ступінь розробленості досліджуваної проблеми

в психолого-педагогічній та лінгводидактичній літературі, описала сучасні підходи до навчання української мови в 10 класі ліцею в контексті завдань Нової української школи; обґрунтувала й уточнила змістове наповнення базових понять дослідження.

Варто відзначити компетентність та скрупульозність Т. П. Резнік в огляді ступеня розробленості досліджуваної проблеми: аналізуючи сутність інформаційно-комунікаційної компетентності у наукових студіях із психології, педагогіки, лінгводидактики, дисертантка апелювала й до чинних нормативних документів, що уможливило здійснити кореляцію основних термінів («інформаційно-комунікаційна компетентність», «інформаційно-цифрова компетентність», «інформаційно-комп'ютерна компетентність», «комп'ютерна компетентність», «інформаційно-технологічна компетентність» й ін.), з'ясувати, що синонімія пов'язана з комплексністю й багатоконпонентністю досліджуваного поняття; вивчаючи освітні проекти / застосунки / платформи персоналізованого, дистанційного навчання, («Оновлена інформатика – ІТстудії», «Дія. Освіта», «Навчання і технології», «Всеукраїнська школа онлайн», «Мрія»), Тетяна Петрівна виокремила і переваги їх та недоліки, що уможливило оцінити потенціал використання електронних ресурсів у практиці ЗЗСО, переконливо довести, що використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування в учнів інформаційно-комунікаційної компетентності є одним із найперспективніших напрямків розвитку в сучасному освітньому процесі.

Об'єктивність спостерігаємо й в аналізові сучасних підходів до навчання української мови в 10 класі ліцею в контексті завдань Нової української школи (особистісний; педагогіки партнерства; поєднання тематичного і діяльнісного; компетентнісний). Т. П. Резнік установила, що визначені НУШ підходи вже відомі педагогічній науці, зафіксовані й у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти (2011), однак в НУШ осучаснені та адаптовані до вимог нового часу, довела власну дослідницьку позицію.

Обґрунтування сутності базових понять дослідження («інформаційно-комунікаційна компетентність», «методи й прийоми навчання української мови», «методи формування інформаційно-комунікаційної компетентності», «засоби навчання української мови», «засоби формування інформаційно-комунікаційної компетентності», «учні 10 класу ліцею») в контексті здобутків лінгводидактики дало змогу Т. П. Резнік відстежити еволюціонування їх в педагогічній науці та освітній практиці, уточнити змістове наповнення понять «інформаційно-комунікаційна компетентність учнів 10 класу ліцею (профільний рівень)», «учень 10 класу ліцею (профільний рівень)», що уможливило уникнути неоднозначних, «розмитих» формулювань, сформувало основу для подальшого використання та розгортання термінології в межах дисертації, підтвердило фаховий рівень дисертантки та глибинне розуміння нею базових понять дослідження з позицій теорії та практики.

У другому розділі дисертантка розв'язала *третє* завдання й комплексно проаналізувала зміст чинного навчально-методичного ресурсу з української мови для учнів 10 класу ліцею (профільний рівень) (п. 2.1.), використання електронних

ресурсів на уроках української мови в 10 класі ліцею, практико-орієнтовані аспекти формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею на уроках української мови (пп. 2.2–2.3.).

Т. П. Резнік справедливо зауважила, що оновлених програм, стандартів чи підручників для учнів 10 класів ліцею філологічного профілю у контексті ідей Нової української школи наразі немає, оскільки перші учні цієї реформи підуть до 10 класу в 2027 році, а рішення про перетворення шкіл на ліцеї повинно бути ухвалене до 1 вересня 2024 року, що, зрозуміло, гальмує оновлення шкільної мережі (с. 83). Саме тому на особливу увагу заслуговує не власне аналіз чинної програми з української мови, за якою навчаються десятикласники зараз, а спрогнозовані дисертанткою зміни, які, на її думку, будуть помітними, але не значними. Т. П. Резнік ретельно студіювала й зміст найновіших навчально-методичних рекомендацій для вчителів (2023 р.), чинних підручників з української мови для закладів загальної середньої освіти, дисертацій (хоча дисертації становлять теоретичну основу будь-якого наукового дослідження і їх, зазвичай, аналізують в першому розділі, вважаємо, що доречно розглядати їх і як методичний супровід навчання української мови в закладах освіти, оскільки автори/авторки пропонують експериментальні методичні системи навчання, непересічний, подекуди унікальний, дидактичний матеріал, що, на жаль, часто залишається поза увагою вчителів; продуманим вважаємо дослідження дисертацій не лише в галузі лінгводидактики, а й професійної освіти, оскільки в контексті досліджуваної проблеми поділяємо думку дисертантки, стосовно того, що змін зазнає не тільки процес навчання учнів, а й способи підвищення кваліфікації самих освітян). Вищезазначене дало можливість дисертантці виокремити значущі аспекти навчально-методичного ресурсу з української мови для учнів 10 класу ліцею (профільний рівень) і, хоча Т. П. Резнік доходить висновку, що на момент зарахування перших учнів Нової української школи до 10 класу ліцею означений ресурс вже певною мірою застаріє, вважає, що під час створення ресурсу нового покоління необхідно врахувати здобутки попередників для розроблення якісно нових навчально-методичних матеріалів.

У п. 2.2. Т. П. Резнік проаналізувала можливості використання електронних ресурсів (соцмереж, мобільних програм, спеціалізованих сайтів, платформ, онлайн-сервісів, освітньо-розважальних проєктів й ін.) на уроках української мови в 10 класі ліцею, виокремила, які з них популярні з-поміж здобувачів освіти, нескладні в користуванні, не потребують спеціальних знань у галузі інформатики, зауважила на користі їх під час систематичного використання в освітньому процесі під час навчання української мови.

На практико-орієнтованих аспектах формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею на уроках української мови дисертантка зацентрувала увагу в п. 2.3. дисертаційної роботи. Тетяна Петрівна наводить приклади розроблених вправ і завдань, доводить, що найцікавішою для учнів є творча робота, а творча робота з використання інформаційно-комунікаційних технологій сприяє формуванню мовної, інформаційно-

комунікаційної компетентностей, забезпечує міжпредметні зв'язки, динамічність і варіативність на уроках.

У *третьому розділі* дисертантка розв'язала *четверте і п'яте завдання*: визначила критерії, показники та рівні сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею (п. 3.1.); розробила методiku формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею у процесі навчання української мови (профільний рівень) й експериментально перевірила її ефективність (пп. 3.2–3.4.). Дисертантка розробила критерії сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею (*мотиваційний, знанневий, діяльнісний, рефлексійний*), показниками сформованості *мотиваційного* критерію визначила сформованість стійкої мотивації до роботи з інформаційними ресурсами, зацікавленість і наявність соціально значущих мотивів до формування вмінь працювати з інформацією, достатніх для адекватного сприймання й застосування її, дотримання принципів академічної доброчесності, *знанневого* – опанування теоретичними відомостями про інформацію, її види, джерела, факти і судження, здатність до самостійного здобування знань, *діялісного* – здатність визначати проблему й прогнозувати способи її розв'язання, критично оцінювати ефективність кожного етапу дослідницько-пошукової діяльності, виконувати різні види текстової діяльності (пошук, аналіз, структурування, візуалізація), індивідуально або колективно виконувати проектну діяльність, продуктивно співпрацювати з іншими особами заради досягнення певної мети, *рефлексійного* – сформованість рефлексійних умінь в учнів 10 класу ліцею. За виокремленими критеріями та показниками схарактеризувала *високий, достатній, середній, низький* рівні сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності учнів.

Т. П. Резнік розробила й упровадила в освітній процес методiku формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею на уроках української мови базовану на значущих для дослідження *підходах* до навчання – компетентнісному, особистісно орієнтованому, діялісному й інтегративному, *принципах* – комплексного розвитку особистості учня, стимулювання самоосвіти й самостійності в навчанні, комунікативного співробітництва, актуалізації результатів навчання, індивідуалізації, текстоцентризму, *методах* – оргдіялісних, опрацювання й засвоєння інформації, закріплення й творчого застосування знань і вмінь, самоконтролю, з-поміж яких особливу увагу приділила методам опрацювання й засвоєння інформації – читання (візуальне сканування тексту; вдумливе читання; вибіркоче читання); дослідницький (прогнозування, узагальнення, власне формулювання правил, понять, висновків); асоціативний (співвіднесення інформації за схожістю з відомими предметами, явищами, формами, знаками); візуалізація інформації (створення образів, що презентують поняття; уявне ілюстрування; складання колажів); конструювання (перетворення текстової інформації в малюнок, схему, таблицю); моделювання (створення моделі, ланцюжка, у якому виучуване явище, поняття посідає відведене йому місце); пояснення (пояснення вивченого членам

своїєї родини, друзям); мнемонічний (складання карт пам'яті, хмар слів; визначення ключових слів; активне пригадування) й ін.

Схвальним вважаємо те, що дисертантка в межах дослідження вважала за необхідне доповнити і розширити рекомендовані чинною програмою теми, однак, оскільки це могло б призвести до перевантаження учнів, Т. П. Резнік подавала відомості розосереджено в межах інших програмових тем, вдавалася до застосування вправ, побудованих на текстах відповідної тематики (про інформацію, інформаційні джерела, комп'ютерні програми для роботи з інформацією, фейки тощо), що дало змогу уникнути перенапруження здобувачів освіти.

Експериментальну методику дисертантка апробувала в 5 закладах загальної середньої освіти. В експериментальній роботі взяли участь 316 здобувачів освіти (сс. 25–26). Ефективність розробленої методики Т. П. Резнік перевірила за допомогою статистичних методів. Узагальнення результатів експерименту засвідчило позитивну динаміку формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею на уроках української мови.

Кожний із розділів дисертації завершено висновками, що стисло резюмують результати конкретного етапу дослідження.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації

У дисертації Т. П. Резнік дотримала вимог чинного законодавства щодо авторського права й принципів академічної доброчесності. У роботі наявні покликання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, теорій, тверджень інших авторів, надано достовірну інформацію про методики і результати дослідження, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу Тетяни Петрівни Резнік, яка здійснила важливий крок у розв'язанні обраної для дослідження проблеми, вважаємо за необхідне висловити окремі уточнення, зауваження та рекомендації, що можуть слугувати підґрунтям для наукової дискусії:

1. У тексті дисертації бракує аналізу наукових розвідок, пов'язаних із психологічними аспектами формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів. Хоча п. 1.1. має назву «Інформаційно-комунікаційна компетентність як об'єкт теоретичного аналізу в психолого-педагогічній та лінгводидактичній літературі», а в п. 1.2. на с. 44 Т. П. Резнік зауважує, що «Нові технології, сучасні психологічні розвідки, розвиток інтернет-освіти та глобалізація інформації змушують переглядати та удосконалювати традиційні підходи до навчання й адаптувати їх до потреб і можливостей сучасних учнів», психологічним аспектам досліджуваної проблеми приділено надто мало уваги. На нашу думку, у межах опонованого дослідження це надважливо, оскільки психологія взаємодії індивіда з інформацією, мовою та комунікацією відіграє

ключову роль у процесі формування інформаційно-комунікаційної компетентності в учнів ліцею.

2. Уважаємо недоречним у межах розділу 1 «Теоретичні основи формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею» наводити приклади завдань і вправ (с. 48), пропонувати форми робіт (сс. 52–53, 56–57), висновувати, що вони є «ефективними засобами розвитку предметної й ключових компетентностей і мають значний педагогічний потенціал». У першому розділі дисертаційної праці дослідник має здійснити огляд теоретичних праць, які слугували основою дослідження, проаналізувати наявні теорії, концепції підходи тощо, а наводити приклади конкретних вправ, завдань, форм роботи тощо, висновувати про ефективність/неефективність їх потрібно в розділі, де висвітлено перебіг експерименту та проаналізовано його результати. Конкретні приклади в першому розділі, на нашу думку, порушують послідовність викладу матеріалу, що, своєю чергою, ускладнює сприйняття тексту дисертації.

3. У роботі натрапляємо на прізвища науковців, праць яких не віддзеркалено в спискові використаних джерел (А. Крижановський, Г. Солдатова, Т. Фоменко, В. Юфименко, с. 108).

4. Завдання до низки вправ сформульовані, на наш погляд, нерозважливо. До прикладу, завдання до вправи 4 (с. 134–135) передбачає аналіз комунікативних ситуацій за планом, перший пункт якого містить запитання «Який відсоток повідомлень замість текстової відповіді займають смайли, стикери, меми, гіфкартинки тощо?». Хотілося б уточнити в дисертантки, за якою формулою учні мають обчислювати означені відсотки і яка цінність такого завдання (обчислення відсотків) для формування інформаційно-комунікаційної компетентності? Також, на нашу думку, не варто пропонувати запитання, що потребують відповіді «так» чи «ні», як-от: Чи всі використані неологізми не мали українського відповідника? Чи доцільно використовувати неологізм, якщо є відповідник в українській мові? й под. Запитання, що потребують відповіді «так» чи «ні», обмежують потенційний розвиток обговорення, не стимулюють до діалогу та обміну думками. Запитання/відповіді мають розвивати критичне мислення учнів, формувати здатність аналізувати інформацію з позицій логіки, наводити факти та аргументи, що необхідно в межах опонованого дослідження.

5. Хочемо також уточнити в дисертантки, за якими критеріями вона оцінювала якісні характеристики текстового матеріалу, пропонованого в експериментальному навчанні чи продукovanого учнями/ученицями (обсяг, інформативність, доступність, ступінь мовної складності, ситуативна спрямованість тощо)?

6. Результати експериментально-дослідного навчання, віддзеркалені авторкою в п. 3.4, підтверджують ефективність пропонованої методики формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею, проте, на нашу думку, для більшої переконливості результатів дослідження варто було б використати математичні обчислення, наприклад, за допомогою критерію Пірсона χ^2 , Т-критерію Вілкоксона, U-Манна-Уїтні й ін.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей.

На основі аналізу тексту дисертації та рівня її апробації висновуємо, що Т. П. Резнік набула високого рівня теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей в обраній галузі. Здобувачка здатна шукати, аналізувати, синтезувати інформацію з різних джерел, висловлювати судження, будувати умовиводи, висувати гіпотези, робити висновки, продукувати нові ідеї, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики.

11. Загальна оцінка дисертації.

Висловлені зауваження дискусійні, мають рекомендаційний характер, не впливають на наукову новизну, практичне значення й не суперечать тому, що дисертаційна робота є завершеною, уміщує теоретичні та методичні положення й висновки, сформульовані здобувачкою особисто, нові науково обґрунтовані результати, що є істотними для галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Дисертаційна робота «**Методика формування інформаційно-комунікаційної компетентності учнів 10 класу ліцею у процесі навчання української мови**» відповідає п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р. (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за номером 155/30023, а її авторка, **Резнік Тетяна Петрівна**, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри української лінгвістики
і методики навчання
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

Підпис: **О.Д. Кулик**
Засвідчую:
Нач. ВК *[Handwritten Signature]*